

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр-кт Берестейський, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 481-47-96
E-mail: mon@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Державна регуляторна служба України

Про погодження проєкту нормативного акта

Міністерство освіти і науки України надсилає на погодження проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (далі – проєкт акта), з доопрацьованим комплектом супровідних документів відповідно до рішення Державної регуляторної служби від 16.02.2024 № 47.

У зв'язку з необхідністю невідкладного виконання п. 91.5 Плану заходів з виконання рекомендацій Європейської комісії, представлених у Звіті про прогрес України в рамках Пакета розширення Європейського Союзу 2023 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 лютого 2024 р. № 133, та п. 138 Плану пріоритетних дій Уряду на 2024 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 лютого 2024 р. № 137, просимо погодити проєкт акта в найкоротший термін.

Додатки: 1. Проєкт акта на 11 арк. в 1 прим.
2. Пояснювальна записка на 4 арк. в 1 прим.
3. Аналіз регуляторного впливу на 10 арк. в 1 прим.
4. Повідомлення про оприлюднення на 2 арк. в 1 прим.
5. Витяг з офіційного вебсайту МОН на 1 арк. в 1 прим.
6. Наказ МОН № 97 від 26.01.2024 «Про внесення змін до Плану діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік» на 3 арк. в 1 прим.

Міністр

Марина Мруга
481-3267, 050-384-5836

Оксен ЛІСОВИЙ

МОН № 1/2954-24 від 20.02.2024

Підписав: Лісовий Оксен Васильович
Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED323600C71DB500
Дійсний: з 22.03.2023 0:00:00 по 21.03.2025 23:59:59

ЗАТВЕРДЖЕНО
 постановою Кабінету Міністрів України
 від 29 квітня 2015 р. № 266
 (в редакції постанови Кабінету Міністрів
 України від _____ 2024 р. № _____)

ПЕРЕЛІК
 галузей знань і спеціальностей, за якими
 здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

Галузь знань		Спеціальність		Рівні освіти, на яких здійснюється підготовка за спеціальністю (*)				Відповідна деталізована галузь Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-2013	
Шифр	Найменування	Код	Найменування	ФПО	Б	М	ДФ/ДМ (**)	Код	Найменування
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А	Освіта	A1	Освітні науки			+	+	0111	Education science
		A2	Дошкільна освіта	+	+	+	+	0112	Training for pre-school teachers
		A3	Початкова освіта	+	+	+	+	0113	Teacher training without subject specialisation
		A4	Середня освіта (за предметними спеціальностями)	+	+	+	+	0114	Teacher training with subject specialisation
		A5	Професійна освіта (за спеціалізаціями)	+	+	+	+	0114	Teacher training with subject specialisation
		A6	Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)				+	+	+

МОН № 1/2954-24 від 20.02.2024

Підписав: Лісовий Оксен Васильович
 Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED323600C71DB500
 Дійсний: з 22.03.2023 0:00:00 по 21.03.2025 23:59:59

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
В	Культура, мистецтво та гуманітарні науки	В1	Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво	+	+	+	++	0211	Audio-visual techniques and media production
		В2	Дизайн	+	+	+	+	0212	Fashion, interior and industrial design
		В3	Декоративне мистецтво та ремесла	+	+	+		0214	Handicrafts
		В4	Образотворче мистецтво та реставрація	+	+	+	++	0213	Fine arts
		В5	Музичне мистецтво	+	+	+	++	0215	Music and performing arts
		В6	Перформативні мистецтва	+	+	+	++	0215	Music and performing arts
		В7	Релігієзнавство		+	+	+	0221	Religion and theology
		В8	Богослов'я		+	+	+	0221	Religion and theology
		В9	Історія та археологія		+	+	+	0222	History and archaeology
		В10	Філософія		+	+	+	0223	Philosophy and ethics
		В11	Філологія (за спеціалізаціями)		+	+	+	0231	Language acquisition
								0232	Literature and linguistics
		В12	Культурологія та музеєзнавство		+	+	+	0314	Sociology and cultural studies
								0322	Library, information and archival studies
В13	Бібліотечна, інформаційна та архівна справа	+	+	+	+	0322	Library, information and archival studies		
В14	Організація соціокультурної діяльності	+				0413	Management and administration		

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
C	Соціальні науки, журналістика та інформація	C1	Економіка		+	+	+	0311	Economics
		C2	Політологія		+	+	+	0312	Political sciences and civics
		C3	Міжнародні відносини		+	+	+	0312	Political sciences and civics
		C4	Психологія		+	+	+	0313	Psychology
		C5	Соціологія		+	+	+	0314	Sociology and cultural studies
		C6	Географія та регіональні студії		+	+	+	0314	Sociology and cultural studies
		C7	Журналістика	+	+	+	+	0321	Journalism and reporting
D	Бізнес, адміністрування та право	D1	Облік і оподаткування	+	+	+	+	0411	Accounting and taxation
		D2	Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок	+	+	+	+	0412	Finance, banking and insurance
		D3	Менеджмент та підприємництво	+	+	+	+	0413	Management and administration
		D4	Публічне управління та адміністрування		+	+	+	0413	Management and administration
		D5	Маркетинг	+	+	+	+	0414	Marketing and advertising
		D6	Секретарська та офісна справа	+				0415	Secretarial and office work
		D7	Торгівля	+	+	+	+	0416	Wholesale and retail sales
		D8	Право		+	+	+	0421	Law
		D9	Міжнародне право		+	+	+	0421	Law

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
E	Природничі науки, математика та статистика	E1	Біологія та біохімія		+	+	+	0511	Biology
								0512	Biochemistry
		E2	Екологія	+	+	+	+	0521	Environmental sciences
								0522	Natural environments and wildlife
		E3	Хімія	+	+	+	+	0531	Chemistry
		E4	Науки про Землю	+	+	+	+	0532	Earth sciences
		E5	Фізика та астрономія		+	+	+	0533	Physics
		E6	Прикладна фізика та наноматеріали		+	+	+	0533	Physics
		E7	Математика		+	+	+	0541	Mathematics
E8	Статистика		+	+	+	0542	Statistics		
F	Інформаційні технології	F1	Прикладна математика		+	+	+	0613	Software and applications development and analysis
		F2	Інженерія програмного забезпечення	+	+	+	+	0613	Software and applications development and analysis
		F3	Комп'ютерні науки та штучний інтелект	+	+	+	+	0613	Software and applications development and analysis
		F4	Системний аналіз та наука про дані		+	+	+	0688	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving Information and Communication Technologies
		F5	Кібербезпека та захист інформації	+	+	+	+	0612	Database and network design and administration
		F6	Інформаційні системи і технології	+	+	+	+	0612	Database and network design and administration
		F7	Комп'ютерна інженерія	+	+	+	+	0612	Database and network design and administration

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
G	Інженерія, виробництво та будівництво	G1	Хімічні технології та інженерія	+	+	+	+	0711	Chemical engineering and processes		
		G2	Технології захисту навколишнього середовища	+	+	+	+	0712	Environmental protection technology		
		G3	Електрична інженерія	+	+	+	+	0713	Electricity and energy		
		G4	Енерговиробництво (за спеціалізацією)	+	+	+	+	0713	Electricity and energy		
		G5	Електроніка, авіоніка, електронні комунікації та радіотехніка	+	+	+	+	0714	Electronics and automation		
		G6	Інформаційно-вимірювальні технології	+	+	+	+	0714	Electronics and automation		
		G7	Автоматизація, комп'ютерно- інтегровані технології та робототехніка	+	+	+	+	0714	Electronics and automation		
		G8	Прикладна механіка	+	+	+	+	0715	Mechanics and metal trades		
		G9	Матеріалознавство	+	+	+	+	0715	Mechanics and metal trades		
		G10	Металургія	+	+	+	+	0715	Mechanics and metal trades		
		G11	Машинобудування та приладобудування							0713	Electricity and energy
										0715	Mechanics and metal trades
								0716	Motor vehicles, ships and aircraft		
G12	Харчові технології	+	+	+	+	0721	Food processing				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		G13	Деревообробні та меблеві технології	+	+	+	+	0722	Materials (glass, paper, plastic and wood)
		G14	Технології легкої промисловості	+	+	+	+	0723	Textiles (clothes, footwear and leather)
		G15	Гірництво та нафтогазові технології	+	+	+	+	0724	Mining and extraction
		G16	Архітектура та містобудування		+	+	+	0731	Architecture and town planning
		G17	Геодезія та землеустрій	+	+	+	+	0532	Earth sciences
								0731	Architecture and town planning
		G18	Будівництво та цивільна інженерія	+	+	+	+	0732	Building and civil engineering
		G19	Видавництво та поліграфія	+	+	+	+	0211	Audio-visual techniques and media production
		G20	Біотехнології та біоінженерія	+	+	+	+	0588	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving natural sciences, mathematics and statistics
								0788	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving engineering, manufacturing and construction
		G21	Біомедична інженерія	+	+	+	+	0588	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving natural sciences, mathematics and statistics
								0788	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving engineering, manufacturing and construction

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Н	Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина	Н1	Агрономія	+	+	+	+	0811	Crop and livestock production
		Н2	Тваринництво	+	+	+	+	0811	Crop and livestock production
		Н3	Садово-паркове господарство	+	+	+	+	0812	Horticulture
		Н4	Лісове господарство	+	+	+	+	0821	Forestry
		Н5	Водні біоресурси та аквакультура	+	+	+	+	0831	Fisheries
		Н6	Ветеринарна медицина	+		+	+	0841	Veterinary
		Н7	Агроінженерія						
								0888	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving agriculture, forestry, fisheries and veterinary
І	Охорона здоров'я та соціальне забезпечення	І1	Стоматологія	+		+	+	0911	Dental studies
		І2	Медицина			+	+	0912	Medicine
		І3	Педіатрія			+	+	0912	Medicine
		І4	Медична психологія			+	+	0912	Medicine
		І5	Медсестринство	+	+	+	+	0913	Nursing and midwifery
		І6	Технології медичної діагностики та лікування	+	+	+	+	0914	Medical diagnostic and treatment technology
		І7	Терапія та реабілітація (за спеціалізаціями)	+	+	+	+	0915	Therapy and rehabilitation
		І8	Фармація	+		+	+	0711	Chemical engineering and processes

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
								0916	Pharmacy
		I9	Громадське здоров'я		+	+	+	0988	Inter-disciplinary programmes and qualifications involving health and welfare
		I10	Соціальна робота та консультування	+	+	+	+	0921	Care of the elderly and of disabled adults
								0923	Social work and counselling
		I11	Дитячі та молодіжні служби	+	+	+		0922	Child care and youth services
J	Транспорт, спорт і послуги	J1	Послуги краси	+				1012	Hair and beauty services
		J2	Готельно-ресторанна справа та кейтеринг	+	+	+		1013	Hotel, restaurants and catering
		J3	Фізична культура і спорт	+	+	+	+	1014	Sports
		J4	Туризм та рекреація	+	+	+		1015	Travel, tourism and leisure
		J5	Охорона праці	+	+	+		1022	Occupational health and safety
		J6	Морський та внутрішній водний транспорт	+	+	+	+	1041	Transport services
		J7	Авіаційний транспорт	+	+	+	+	1041	Transport services
		J8	Залізничний транспорт	+	+	+	+	1041	Transport services
		J9	Автомобільний транспорт	+	+	+	+	1041	Transport services
K	Безпека та оборона	K1	Державна безпека		+	+	+	1031	Military and defence
		K2	Безпека державного кордону		+	+	+	1031	Military and defence

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		К3	Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)**		+	+	+	1031	Military and defence
		К4	Управління інформаційною безпекою		+	+	+	1031	Military and defence
		К5	Військове управління (за видами збройних сил)	+	+	+	+	1031	Military and defence
		К6	Забезпечення військ (сил)	+	+	+	+	1031	Military and defence
		К7	Озброєння та військова техніка	+	+	+	+	1031	Military and defence
		К8	Пожежна безпека	+	+	+	+	1032	Protection of persons and property
		К9	Охорона правопорядку	+	+	+	+	1032	Protection of persons and property
		К10	Цивільна безпека	+	+	+	+	1032	Protection of persons and property
		ХХ88	Міждисциплінарні освітні програми в межах однієї галузі (***)		+	+	+		Inter-disciplinary programmes and qualifications
		ХУ88	Міждисциплінарні міжгалузеві освітні програми (***)		+	+	+		Inter-disciplinary programmes and qualifications

(*) Освітня діяльність за відповідними спеціальностями може провадитись на рівнях освіти, зазначених у цих стовпцях: ФПО – рівень фахової передвищої освіти, на якому здобувається ступінь фахового молодшого бакалавра; Б – перший рівень вищої освіти, на якому здобувається ступінь бакалавра; М – другий рівень вищої освіти, на якому здобувається ступінь магістра; ДФ/ДМ – третій рівень вищої освіти, на якому здобувається ступінь доктора філософії/доктора мистецтва.

(**) «+» може здійснюватися підготовка для здобуття ступеня доктора філософії. «++» може здійснюватися підготовка для здобуття ступеня доктора мистецтв.

(***) Міждисциплінарні освітні програми позначаються окремими кодами, що утворюються таким чином:

XX88 для міждисциплінарних освітніх програм з міждисциплінарною предметною областю, що охоплює одну галузь знань, де X відповідає шифру галузі знань;

XУ88 для міждисциплінарних освітніх програм з міждисциплінарною предметною областю, що охоплює дві галузі знань, де X та У відповідають шифрам відповідних галузей знань.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від _____ 2024 р. № _____
Київ

Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Внести зміни до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 (Офіційний вісник України, 2015 р., № 38, ст. 1147; 2021 р., № 60, ст. 3764), виклавши його в редакції, що додається.

2. Установити, що:

здобувачі вищої та фахової передвищої освіти, які вступили до закладів освіти для здобуття вищої та фахової передвищої освіти до набрання чинності цією постановою (крім тих, що поновлюються), продовжують навчання відповідно до обраних галузей знань та спеціальностей. Поновлення здобувачів вищої та фахової передвищої освіти здійснюється на освітню програму за спеціальністю, за якою здійснюється підготовка здобувачів відповідного року набору;

назви освітніх програм, що передбачають присвоєння професійної кваліфікації з професій, для яких запроваджено додаткове регулювання, визначаються стандартами вищої освіти.

3. Міністерству освіти і науки розробити і затвердити у шестимісячний строк методичні рекомендації щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-2013.

МОН № 1/2954-24 від 20.02.2024

Підписав: Лісовий Оксен Васильович

Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED323600C71DB500

Дійсний: з 22.03.2023 0:00:00 по 21.03.2025 23:59:59

Д. ШМИГАЛЬ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту постанови Кабінету Міністрів України

«Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»

1. Мета

Прийняття проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» передбачає затвердження нової редакції переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюватиметься підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (далі – Перелік галузей знань і спеціальностей), наближеного до переліку галузей Міжнародної стандартної класифікації освіти (далі – МСКО).

Метою цього проекту акта є створення передумов для виконання вимог до євроінтеграції, зокрема у частині збору, аналізу та передачі якісних і своєчасних статистичних даних про освіту та професійну підготовку до Євростату/OECD/UNESCO, створення передумов для застосування європейських регламентів стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя, підвищення співставності української вищої та фахової передвищої освіти з МСКО, насамперед в частині галузей знань, полегшення визнання українських документів про вищу та фахову передвищу освіту, сприяння поширенню міждисциплінарних програм, сприяння полегшенню запровадження подвійних та спільних освітніх програм, унормування відповідності підготовки за рівнями освіти за конкретними спеціальностями вимогам та звичним практикам ринку праці.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

На виконання частин третьої та четвертої статті 9 Закону України «Про вищу освіту». На сьогодні в Україні діє перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 (далі – Перелік). Він визначає також галузі знань і спеціальності, за якими здійснюється підготовка здобувачів фахової передвищої освіти (відповідно до частини четвертої статті 7 Закону України «Про фахову передвищу освіту»). Постановою Кабінету Міністрів України від 07 липня 2021 року № 762 встановлено відповідність спеціальностей і галузей знань чинного Переліку кодам Міжнародної стандартної класифікації освіти (далі – МСКО).

Проблема, на розв'язання якої спрямований проект акта, полягає в тому, що у зв'язку з наміром України увійти до складу Європейського Союзу та

МОН № 1/2954-24 від 20.02.2024

Підписав: Лісовий Оксен Васильович

Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED323600C71DB500

Дійсний: з 22.03.2023 0:00:00 по 21.03.2025 23:59:59

набуттям статусу кандидата, перед Україною виникли нові зобов'язання щодо впровадження в країні документів та норм права Європейського Союзу та приведення законодавства України у відповідність. Зокрема, в Україні виникає зобов'язання імплементувати Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 452/2008 стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя в частині статистики систем освіти та навчання, Регламент Комісії (ЄС) № 912/2013 від 23 вересня 2013 року про імплементацию Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 452/2008 стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя в частині статистики систем освіти та навчання та низку інших (далі – європейські регламенти). Також євроінтеграційний процес передбачає приєднання України до європейських організацій, які збирають та аналізують дані у сфері освіти, зокрема Eurostat, Eurymice, OECD. Норма щодо розробки Переліку галузей знань та спеціальностей на основі МСКО також встановлена частиною третьою статті 9 Закону України «Про вищу освіту».

Приєднання до системи європейської статистики вимагає реструктуризації системи галузей знань і спеціальностей. Цей проєкт Постанови є наступним кроком до наближення Переліку галузей знань та спеціальностей на основі МСКО, в першу чергу чітко зіставляючи галузі.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом акта затверджується нова редакція додатку до постанови Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 7 липня 2021 р. № 762), який наближається до МСКО.

4. Правові аспекти

Закон України від 1 липня 2014 року № 1556-VII «Про вищу освіту» (в редакції Закону України від 18 грудня 2019 року № 392-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти»).

Відповідна сфера суспільних відносин регулюється також такими нормативно-правовими актами:

Закон України «Про вищу освіту»;

Закон України «Про фахову передвищу освіту»;

Положення про Міністерство освіти і науки України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 16.10.2014 р. № 630 (зі змінами);

Галузі освіти і підготовки Міжнародної стандартної класифікації освіти (International Standard Classification of Education – Fields of Education and Training (ISCED-F 2013)), затверджені резолюцією 37-ої сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО (Париж, 2013 р.).

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація проєкту акта не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевого бюджетів України.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт акта 08 серпня 2023 року було розміщено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України для проведення громадського обговорення відповідно до вимог Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 року № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Громадське обговорення тривало до 11 грудня 2023 року. Звіт про проведення громадського обговорення розміщено на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.

Проєкт акта не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної.

Проєкт акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

У проєкті акта відсутні положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції; прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводились.

Проєкт акта не передбачає надання державної допомоги суб'єктам господарювання, і відповідно дія Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» не поширюється на зазначений проєкт акта та на підтримку суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим відповідне рішення Антимонопольного комітету України, передбачене зазначеним Законом, не потребується.

8. Прогноз результатів

Реалізація акта не матиме впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Міністр освіти і науки України

Оксен ЛІСОВИЙ

_____ 2024 р.

АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНОГО ВПЛИВУ

проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»

I. Визначення проблеми

Прийняття проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» передбачає затвердження нової редакції переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюватиметься підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти (далі – Перелік галузей знань і спеціальностей), наближеної до переліку галузей Міжнародної стандартної класифікації освіти (далі – МСКО).

Проблема, на розв'язання якої спрямований проект акта, полягає в тому, що у зв'язку з наміром України увійти до складу Європейського Союзу та набуттям статусу кандидата, перед Україною виникли нові зобов'язання щодо впровадження в країні документів та норм права Європейського Союзу та приведення законодавства України у відповідність. Зокрема, в Україні виникає зобов'язання імплементувати Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 452/2008 стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя в частині статистики систем освіти та навчання, Регламент Комісії (ЄС) № 912/2013 від 23 вересня 2013 року про імплементацию Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 452/2008 стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя в частині статистики систем освіти та навчання та низку інших (далі – європейські регламенти). Також євроінтеграційний процес передбачає приєднання України до європейських організацій, які збирають та аналізують дані у сфері освіти, зокрема Eurostat, Eurydice, OECD. Норма щодо розробки Переліку галузей знань та спеціальностей на основі МСКО також встановлена частиною третьою статті 9 Закону України «Про вищу освіту».

Приєднання до системи європейської статистики вимагає реструктуризації системи галузей знань і спеціальностей. Цей проект Постанови є наступним кроком до наближення Переліку галузей знань та спеціальностей на основі МСКО, в першу чергу чітко зіставляючи галузі.

Приведення переліку галузей знань, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, у відповідність з Міжнародною стандартною класифікацією освіти, передбачено Планом пріоритетних дій Уряду на 2023 рік

МОН № 1/2954-24 від 20.02.2024

Підписав: Лісовий Оксен Васильович

Сертифікат: 3FAA9288358EC00304000000ED323600C71DB500

Дійсний: з 22.03.2023 0:00:00 по 21.03.2025 23:59:59

Міністрів України від 14

березня 2023 р. № 221 «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік».

Запровадження нової редакції переліку галузей знань і спеціальностей стимулює та спрощує запровадження міждисциплінарних програм, як в межах однієї галузі, так й міжгалузевих, приводить підготовку за спеціальностями за рівнями освіти у відповідність до структури та потреб ринку праці та змісту предметної області відповідних спеціальностей.

Основні групи (підгрупи), на які проблема справляє вплив:

Групи (підгрупи)	Так	Ні
Громадяни	+	–
Держава	+	–
Суб'єкти господарювання	+	–
у тому числі суб'єкти малого підприємництва	–	–

Проблема не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів і чинних регуляторних актів, оскільки питання, що порушуються у ній, не стосуються механізмів стихійного регулювання ціни, темпів і пропорцій суспільного виробництва.

II. Цілі державного регулювання

Основною ціллю державного регулювання є створення передумов для виконання вимог до євроінтеграції, зокрема у частині збору, аналізу та передачі якісних і своєчасних статистичних даних про освіту та професійну підготовку до Євростату/OECD/UNESCO, створення передумов для застосування європейських регламентів стосовно вироблення та розвитку статистики у галузі освіти та навчання впродовж життя, підвищення співставності української вищої та фахової передвищої освіти з МСКО, насамперед в частині галузей знань, полегшення визнання українських документів про вищу та фахову передвищу освіту, сприяння поширенню міждисциплінарних програм, сприяння полегшенню запровадження подвійних та спільних освітніх програм, унормування відповідності підготовки за рівнями освіти за конкретними спеціальностями вимогам та звичним практикам ринку праці.

III. Визначення та оцінка альтернативних способів досягнення цілей

1. Визначення альтернативних способів

Вид альтернативи	Опис альтернативи
Альтернатива 1	Залишення існуючої ситуації без змін. Не прийняття проекту постанови «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»

Альтернатива 2	Затвердити новий Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, передбачивши нову структуру галузей, яка відповідає структурі широких галузям освіти і навчання МСКО (крім галузі «Безпека та оборона»), та максимально наблизити перелік спеціальностей до деталізованих галузей освіти і навчання МСКО, дозволяючи застосування європейських регламентів в автоматичному або напівавтоматичному режимі.
----------------	--

2. Оцінка обраних альтернативних способів досягнення цілей

Оцінка впливу на сферу інтересів держави

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні.	Негативні наслідки для держави – повільний розвиток міждисциплінарних програм; збереження підготовки фахівців, яким немає місця на ринку праці (невідповідність рівнів освіти кваліфікаційним вимогам), ускладнення процесу євроінтеграції.
Альтернатива 2	Сприяння європейській інтеграції та вільному руху громадян. Можливість застосовувати європейські регламенти в частині вищої та фахової передвищої освіти. Можливість порівняльного статистичного аналізу. Полегшення визнання документів про вищу та фахову передвищу освіту.	Модернізація Єдиної державної електронної бази з питань освіти для врахування змін у Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Оцінка впливу на сферу інтересів громадян

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні.	Збереження підготовки фахівців, яким немає місця на ринку праці (невідповідність рівнів освіти кваліфікаційним вимогам), ускладнення процесу євроінтеграції.
Альтернатива 2	Сприяння європейській інтеграції та вільному руху громадян. Полегшення визнання документів про вищу та фахову передвищу освіту.	Відсутні.

Оцінка впливу на сферу інтересів суб'єктів господарювання

Вид альтернативи	Вигоди	Витрати
Альтернатива 1	Відсутні.	Відсутні
Альтернатива 2	Сприяння поширенню подвійних та міждисциплінарних програм. Модернізація освітніх програм.	Витрати часу на переоформлення ліцензій на провадження освітньої діяльності та сертифікатів про акредитацію.

Дія проєкту регуляторного акта поширюватиметься на сферу інтересів суб'єктів господарювання.

Показник	Великі	Середні	Малі	Мікро	Разом
Кількість суб'єктів господарювання, що підпадають під дію регулювання, одиниць	2	1025	45	-	1072*
Питома вага групи у загальній кількості, відсотків	0,2%	95,6%	4,2%	-	100%

*Інформацію щодо кількості суб'єктів господарювання (заклади вищої освіти), що підпадають під дію регулювання отримано з Інституту освітньої аналітики

Оцінка сумарних витрат за альтернативами

Сумарні витрати за альтернативами	Сума витрат, гривень
Альтернатива 1 Існуюча ситуація залишається без змін	Витрати, пов'язані із втраченими можливостями щодо розвитку освітніх послуг та виникненням перешкод до євроінтеграції
Альтернатива 2 Прийняття запропонованого проєкту акта	Витрати часу: на ознайомлення з регуляторним актом – 15 хвилин на подання заяви на переоформлення 1 ліцензії – 30 хвилин. на подання заяви на переоформлення 1 сертифікату про акредитацію – 30 хв Витрати коштів з розрахунку мінімальної заробітної плати у погодинному розмірі на 1 січня 2023 року (40,46 грн): на ознайомлення з регуляторним актом – 10,12 грн. на подання заяви на переоформлення ліцензії – 20,23. на подання заяви на переоформлення сертифікату про акредитацію – 20,23. Загальні витрати на одного суб'єкта господарювання на одну програму: 50,58 грн.

IV. Вибір найбільш оптимального альтернативного способу досягнення цілей

Рейтинг результативності (досягнення цілей під час вирішення проблеми)	Бал результативності (за чотирибальною системою оцінки)	Коментарі щодо присвоєння відповідного бала
Альтернатива 1	1	Мінімальний бал, який зазначає неможливість досягнення цілей державного регулювання альтернативним способом.
Альтернатива 2	3	Оптимальний варіант збалансування інтересів держави та громадян.

Рейтинг результативності	Вигоди (підсумок)	Витрати (підсумок)	Обґрунтування відповідного місця альтернативи у рейтингу
Альтернатива 1	Відсутні. У разі розвитку подій за Альтернативою 1: буде не виконано вимогу пункту 267 План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік. Галузі знань залишаються негармонізованими з ISCED-f 2013, спосіб встановлення відповідності спеціальностей із деталізованими галузями ISCED-f 2013 не дозволяє здійснювати порівняльний статистичний аналіз вищої та фахової передвищої освіти в розрізі галузей ISCED-f 2013.	Негативні наслідки для держави – повільний розвиток міждисциплінарних програм; збереження підготовки фахівців, яким немає місця на ринку праці (невідповідність рівнів освіти кваліфікаційним вимогам), ускладнення процесу євроінтеграції.	Оцінка вигод і витрат реалізації альтернативи 1 відповідає критеріям оцінки ступеня досягнення визначених цілей
Альтернатива 2	У разі розвитку подій за Альтернативою 2: відбувається удосконалення процесу збору та аналізу статистичної звітності; виконуються вимоги, європейської інтеграції; полегшується визнання документів про вищої освіти та виникає сприяння вільному руху громадян; полегшується реалізація міждисциплінарних та подвійних освітніх програм	Витрати на модернізацію Єдиної державної електронної бази з питань освіти для врахування змін у Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Витрати часу суб'єктів господарювання на переоформлення сертифікатів: 50,58 грн. на одного суб'єкта господарювання на одну програму.	Оцінка вигод і витрат реалізації альтернативи 2 відповідає критеріям оцінки ступеня досягнення визначених цілей

Рейтинг	Аргументи щодо переваги обраної альтернативи/ причини відмови від альтернативи	Оцінка ризику зовнішніх чинників на дію запропонованого регуляторного акта
Альтернатива 1	Аргументи для переваги відсутні.	x
Альтернатива 2	Причини для відмови відсутні. Обрана альтернатива є найбільш раціональним варіантом врахування інтересів всіх основних груп, на яких проблема справляє вплив.	x

Враховуючи вищенаведені позитивні та негативні сторони альтернативних способів досягнення мети, доцільно прийняти запропонований альтернативою 2 регуляторний акт.

V. Механізми та заходи, які забезпечать розв'язання визначеної проблеми

Для вирішення проблем, визначених у розділі першому, та досягнення цілей, визначених у розділі другому цього аналізу регуляторного впливу, проектом акта передбачено механізм розв'язання проблеми шляхом його прийняття.

Проектом акта пропонується затвердити нову редакцію переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, наближеного до Міжнародної стандартної класифікації освіти, що дозволить впроваджувати європейські регламенти, застосовні до статистики вищої та фахової передвищої освіти.

Після прийняття цього акту Міністерство освіти і науки України визначить відповідність переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, попередній редакції, на підставі чого буде здійснено автоматичне безоплатне переоформлення ліцензій на провадження освітньої діяльності та сертифікатів про акредитацію освітніх програм.

Також буде розроблено методичні рекомендації щодо відповідності освітніх програм спеціальностям, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, та деталізованим галузям Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-2013, якими буде уточнено, до яких спеціальностей належать найбільш розповсюджені освітні програми, та методику встановлення відповідності освітньої програми деталізованій галузі Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-2013.

Технологічне виведення міждисциплінарних програм за межі одної спеціальності дозволить закладам вищої освіти вільно запроваджувати міждисциплінарні програми без додаткових адміністративних зусиль відповідно до інтересів закладів освіти та потреб ринку праці.

VI. Оцінка виконання вимог регуляторного акта залежно від ресурсів, якими розпоряджаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи, які повинні проваджувати або виконувати ці вимоги

Реалізація проєкту регуляторного акту не потребує додаткових витрат із державного бюджету України, тому розрахунок бюджетних витрат не здійснювався.

Розрахунок витрат суб'єктів малого підприємництва (М-Тест) не проводився, оскільки питома вага суб'єктів малого бізнесу (малих та мікропідприємств разом) у загальній кількості суб'єктів господарювання, на яких поширюється регулювання, не перевищує 10 відсотків.

Витрати, які виникатимуть у суб'єктів господарювання, у зв'язку із запровадженням регуляторного акта, наведені у Додатку 2 до Методики.

VII. Обґрунтування запропонованого строку дії регуляторного акта

Розроблений акт не має обмеження щодо строку його дії.

VIII. Визначення показників результативності дії регуляторного акта

Прогнозні значення показників результативності регуляторного акта будуть встановлюватися після набрання чинності актом. Прогнозними значеннями показників результативності регуляторного акта є:

кількість суб'єктів господарювання, на яких поширюватиметься дія акта – 1072;

розмір надходжень до державного та місцевих бюджетів та державних цільових фондів – надходження не передбачаються;

розмір коштів і часу, які витрачатимуться суб'єктами господарювання на виконання вимог регуляторного акта – 1 година на 1 програму;

рівень поінформованості суб'єктів господарювання та/або фізичних осіб з основних положень акта – високий.

Кількісними показниками результативності акта є:

кількість міждисциплінарних програм;

кількість здобувачів міждисциплінарних програм;

кількість звернень і скарг, пов'язаних з дією акта.

IX. Визначення заходів, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності дії регуляторного акта

Відстеження результативності дії регуляторного акта буде проводитися за допомогою заходів, спрямованих на оцінку стану впровадження регуляторного акта, шляхом аналізу статистичних показників.

Базове відстеження результативності вищезазначеного регуляторного акта буде здійснюватися до кінця календарного року з моменту набрання чинності.

Повторне відстеження планується здійснити через рік після базового відстеження, в результаті якого відбудеться порівняння показників базового та повторного відстеження.

Періодичне відстеження здійснюватиметься раз на три роки, починаючи з дня виконання заходів з повторного відстеження, з метою оцінки ступеня досягнення актом визначених цілей.

Метод проведення відстеження результативності – статистичний.

Вид даних, за допомогою яких здійснюватиметься відстеження результативності, – статистичні.

До проведення відстеження результативності дії регуляторного акта залучатиметься державне підприємство «Інфоресурс».

Міністр освіти і науки України

Оксен ЛІСОВИЙ

ВИТРАТИ

**на одного суб'єкта господарювання великого і середнього підприємництва,
які виникають внаслідок дії регуляторного акта**

Порядковий номер	Витрати	За перший рік	За п'ять років
1	Витрати на придбання основних фондів, обладнання та приладів, сервісне обслуговування, навчання/підвищення кваліфікації персоналу тощо, гривень	не передбачено	-
2	Податки та збори (зміна розміру податків/зборів, виникнення необхідності у сплаті податків/зборів), гривень	не передбачено	-
3	Витрати, пов'язані із веденням обліку, підготовкою та поданням звітності державним органам, гривень	не передбачено	-
4	Витрати, пов'язані з адмініструванням заходів державного нагляду (контролю) (перевірок, штрафних санкцій, виконання рішень/приписів тощо), гривень	не передбачено	-
5	Витрати на отримання адміністративних послуг (дозволів, ліцензій, сертифікатів, атестатів, погоджень, висновків, проведення незалежних/обов'язкових експертиз, сертифікації, атестації тощо) та інших послуг (проведення наукових, інших експертиз, страхування тощо), гривень	не передбачено	-
6	Витрати на оборотні активи	не	-

	(матеріали, канцелярські товари тощо), гривень	передбачено	
7	Витрати, пов'язані із наймом додаткового персоналу, гривень	не передбачено	-
8	Витрати, пов'язані з ознайомленням та приведенням локальних актів у відповідність до встановленої форми (40,46 грн/год*×1/4 год (15 хвилин на ознайомлення з регуляторним актом)	10,12	
	Витрати на подання заяви на переоформлення однієї ліцензії (40,46 грн/год*×1/2 год (30 хвилин на подання заяви)	20,23	
	Витрати на подання заяви на переоформлення акредитації однієї освітньої програми (40,46 грн/год*×1/2 год (30 хвилин на подання заяви)	20,23	
9	РАЗОМ, гривень	50,58	-
10	Кількість суб'єктів господарювання великого та середнього підприємництва, на яких буде поширено регулювання, одиниць	1027	-
11	Сумарні витрати суб'єктів господарювання великого та середнього підприємства, на виконання регулювання на одну освітню програму у суб'єкта (вартість регулювання) (рядок 9 x рядок 10), гривень	51945,66	-

*Розмір мінімальної заробітної плати на 2023 рік затверджений Законом України "Про Державний бюджет України на 2023 рік" від 03.11.202 № 2710-IX становить 40,46 грн за годину.

ПОВІДОМЛЕННЯ

про оприлюднення проєкту постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»

Розробник – Міністерство освіти і науки України

Відповідно до частин третьої та четвертої статті 9 Закону України «Про вищу освіту» перелік галузей знань та спеціальностей (далі – Перелік) розробляється на основі Міжнародної стандартної класифікації освіти (далі – МСКО) і затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки. Приведення переліку галузей знань, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, у відповідність з Міжнародною стандартною класифікацією освіти, здійснюється Міністерством освіти і науки України на підставі Плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік (п. 267), затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 березня 2023 р. № 221 «Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2023 рік» та у відповідності із частиною третьою статті 9 Закону України «Про вищу освіту». Запровадження Міжнародної стандартної класифікації освіти є одним із євроінтеграційних зобов'язань України. Обов'язковість використання МСКО в законодавстві Європейського Союзу визначена щонайменше такими директивами:

- Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning
- Commission Regulation (EU) No 912/2013 of 23 September 2013 implementing Regulation (EC) No 452/2008 of the European Parliament and of the Council concerning the production and development of statistics on education and lifelong learning, as regards statistics on education and training systems Text with EEA relevance

Проблема, на розв'язання якої спрямований проєкт акта, полягає у необхідності наближення переліку галузей знань і спеціальностей до МСКО з метою забезпечення використання МСКО в Україні та імплементації таким чином законодавства Європейського Союзу.

Найменування установи, що розробляла регуляторний акт, адреса, телефон:

Міністерство освіти і науки України (директорат фахової передвищої, вищої освіти).

Берестейський проспект 10, м. Київ, 01135.

Тел.: (044) 481-3267

Проект регуляторного акта оприлюднено 08 серпня 2023 року на офіційному веб-сайті МОН (www.mon.gov.ua).

Зауваження та пропозиції до проекту наказу та аналізу його регуляторного впливу приймаються у довільній письмовій формі до 26 січня 2024 року на електронну адресу: mruga@mon.gov.ua.

LinkedIn

● [Аналіз регуляторного впливу](#)

Регуляторні акти 2022-2023 рр.

2023 РІК

- [Проєкт постанови КМУ "Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти"](#)
- [Проєкт постанови КМУ "Про внесення змін до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти" *\(доопрацьований\)*](#)
- [Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти](#)
- [Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти *\(доопрацьований\)*](#)
- [Наказ МОН № 97 від 26.01.2024 "Про внесення змін до Плану діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік"](#)
- [Перелік постанов Кабінету Міністрів України, що втратили чинність](#)
- [Наказ МОН № 943 від 04.08.2023 "Про внесення змін до Плану діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2023 рік"](#)
- [Повідомлення про оприлюднення](#)
- [Повідомлення про оприлюднення *\(оновлене\)*](#)
- [Аналіз регуляторного впливу](#)
- [Аналіз регуляторного впливу *\(доопрацьований\)*](#)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

26 01 2024 р.

м. Київ

№ 97

Про внесення зміни до Плану діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік

На виконання частин третьої та четвертої статті 7 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»

НАКАЗУЮ:

1. Внести до Плану діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2023 № 1513, зміну, що додається.

2. Департаменту забезпечення документообігу, контролю та інформаційних технологій (Єрко І.) зробити відмітки у справах архіву.

3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

Оксен ЛІСОВИЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

26 01 2023 № 97

Зміна до Плану діяльності

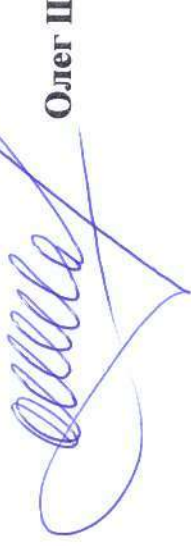
Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2023 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2023 року № 1513

1. Доповнити План діяльності Міністерства освіти і науки України та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра освіти і науки України, з підготовки проєктів регуляторних актів на 2024 рік, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2023 року № 1513, пунктом 21 такого змісту:

№ з/п	Назва проєкту регуляторного акту	Обґрунтування необхідності прийняття регуляторного акту	Строк підготовки регуляторного акту	Назва структурного підрозділу (ЦОВВ та їх структурного підрозділу), що розроблятиме регуляторний акт
1	2	3	4	5
21	Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до переліку галузей знань і	Проект постанови розроблено з метою подальшої гармонізації переліку галузей знань і	Січень-лютий 2024 року	Міністерство освіти і науки України,

	спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»	спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, з Міжнародною стандартною класифікацією освіти відповідно до частини сьомої статті 24 та частини третьої статті 9 Закону України «Про вищу освіту»		директорат фахової передвищої, вищої освіти
--	---	--	--	---

Генеральний директор директорату фахової передвищої, вищої освіти

Олег ШАРОВ